

Romeins recht is nog altijd actueel

Het heeft een kwart eeuw geduurd, maar gisteren kon emeritus hoogleraar rechtsgeschiedenis Jop Spruit de laatste delen van de eerste complete Nederlandse vertaling van het *Corpus Iuris Civilis* presenteren. Dat Romeinse recht – samengebracht in de zesde eeuw – heeft grote invloed gehad op het Europese en dus ook het Nederlandse recht.

1 *Dat is nogal een klus geweest.*

“Ik heb het wel eens vergeleken met het vertalen van de Bijbel: daar doe je ook wel even over. Het gaat om een grote hoeveelheid meestal heel technische Latijnse en Griekse teksten.”

2 *Wat is het Corpus Iuris Civilis?*

“Het is ontstaan in de zesde eeuw, in opdracht van de Romeinse keizer Justinianus. Hij wilde graag dat er eenheid van recht in het Romeinse imperium zou bestaan. Het bestaat uit vier delen. Het eerste – de Institutiones – is een fantastisch inleidend leerboek. Elke rechtenstudent zou het moeten lezen. Er staan allerlei beginselen van het recht in die we nu nog steeds kennen. Het tweede is de Digesta, vijf boeken die je zou kunnen typeren als een bloemlezing uit het oeuvre van Romeinse juristen. En dan zijn er nog de Codex, een verzameling van keizerlijke verordeningen en de Novellen, ook een collectie verordeningen.”

3 *Maar wat kunnen we daar nu nog mee?*

“Grote delen van ons recht komen er rechtstreeks uit voort. Die invloed stamt uit de elfde eeuw. Toen werd het Corpus, vijfhonderd jaar na Justinianus, herontdekt. En het vulde toen op prachtige wijze een vacuüm. Er ontstonden veel steden in die tijd en waar steden zijn, leven veel mensen samen en waar veel mensen samenleven ontstaan conflicten. Het Corpus kon direct gebruikt worden in die conflicten. Vanaf die tijd is het Corpus een zegtocht door Europa begonnen. In Nederland kenden we tot 1809 Romeins recht. Daarna kregen we weliswaar onze eigen wetboeken, maar de invloed van het Romeinse recht op die wetboeken is onmiskenbaar.”

4 *Kunt u daar voorbeelden van geven?*

“Het testament. Dat komt rechtstreeks uit het Romeins recht. Net zoals heel veel andere onderdelen van het erfrecht. Nog een voorbeeld: de zogenoemde beneficiaire aanvaarding van een erfenis. Dat wil zeggen dat je een nalatenschap aanvaardt, maar niet met de schulden van de erflater wordt opgescheept. Dat komt één op één uit het Corpus. Hetzelfde geldt voor flinke delen van ons huurrecht, arbeidsrecht of familierecht.”

5 *Het Corpus geeft dus haast universele regels die de tand des tijds kunnen weerstaan?*

“Exact. Het niveau van de teksten is zeer hoog, de wetten zijn scherp en afgewogen, met oog voor beide partijen. Het heeft een erg hoog billijkheidsniveau. Dat we daar nu nog gebruik van maken, zegt genoeg. En juist daarom ben ik ook zo blij dat het Corpus Iuris Civilis nu in onze eigen taal beschikbaar is. Want zelfs veel juristen kennen het niet. Dat is toch te gek voor woorden?”

Nico de Fijter